

De Sacramento Extremæ Uctionis.

DE LOCO ET MODO CONSERVANDI SACRUM OLEUM
INFIRMORUM.

197. Sacrum oleum in ecclesia conservandum est, nisi propter magnam ab eadem distantiam, in quo casu domi continuo conservari permittitur, modo omnino servetur rubrica quoad honestam et decentem, tutamque custodiam (1) ut mox dicetur.

Dubitatur autem: 1° an domi conservari liceat in nocte, ne infirmus sine sacramento decedat. Barbosa (2) putat « non » bene agere parochum timentem de nocte se vocandum » pro infirmo periculoso, si vespere ferat oleum ad suum » cubiculum, ut vocatus expeditius vadat; vel si de nocte » reversus ab unctione infirmi, oleum retineat domi usque » mane; nullum tamen credit mortale peccatum contrahere » citra scandalum vel periculum alicujus irreverentiæ; » contra autem s. Alph. de Ligorio (3), censet « recte paro- » chum in sua domo oleum sanctum in nocte servare posse » dum probabile periculum prævidet, ut si vocatus ad confe- » rendam unctionem præsto non esset » (4).

Dubitatur: 2° an in casu morbi contagiosi aliquo tempore domi conservari liceat: nullibi hoc permittitur, adeoque extra casus necessitatis, vel saltem gravis et justæ causæ, id faciendum non est: culpandus tamen non est, qui in hoc et præcedente casu s. oleum domi decenter conservaret (5).

(1) S. R. C. 16 Dec. 1826, n. 4474-4623, III, in *Gandaven.* 31 Aug. 1872, n. 5517, V.

(2) De officio et potest, parochi p. 2, cap. 22, n. 44; Bissus E, n. 244, § 23.

(3) Praxis confessoriorum n. 275.

(4) Vid. Gardellini in decr. cit.

(5) Vid. *Mélanges théot.* 3 sér. fol. 581.

198. Conservandum est, ut Rituale hoc loco præscribit, *in loco nitido et decenter ornato*, et ut præscribit de sacramento baptismi *in loco proprio, honesto, ac mundo, sub clave, ac tuta custodia* (1), scilicet in sacrario seu sacristia, et optime in quadam custodia apud altare, in quo ss. Sacramentum reconditur, ut ad manum sit, dum viaticum et simul oleum ad infirmum sunt deferenda; numquam tamen in tabernaculo ss. Sacramenti, licet in loculo separato; sed in custodia separata in pariete ad cornu epistolæ aut evangelii (2). Oportet, ut hic locus sit proprius et separatus a custodia chrismatis et olei catechumenorum, ne aliquis error committatur (3); et ut bene claudatur cum sera et clave; convenit etiam ut pannis sericis violacei coloris interius vestiatur, et ejus ostiolo inscribatur *S. oleum infirmorum*, ut ab aliis distinguatur (4).

199. Conservandum est *in vase argenteo seu stanneo*, quod pyxidi ss. Sacramenti nullatenus annecti, neque ejus cooperculo aut pedi imponi potest; si enim vas sacri olei in tabernaculo ss. Sacramenti asservari nequeat, multo minus pyxidi annecti aut imponi potest.

In vasculo servari potest *vel per se solum vel in bombacio seu re simili*, ut lino aut serico dissoluto vel parva spongia, qualis materia apta est ad oleum ebibendum, et sub levi pollicis compressione exprimendum (5); *sed ad evitandum effusionis periculum. multo commodius ad infirmos defertur in bombacio.*

Vas illud imponitur seu includitur bursæ vel *sacculo serico violacei coloris*, quod habeat suos funiculos sericos ejusdem coloris, ad illud constringendum et aperiendum, atque collo-

(1) Concilium Lateran, IV, can. 20.

(2) S. R. C. 16 Jun. 1663, n. 2071-2218; 21 Aug. 1863 in Rescripto ad Episcopos Belgii.

(3) Cæremoniale Ep. lib. 1, cap. 6, n. 2.

(4) Vid. Gardellini in decr. 4474-4623 ad III, IV et V; Baruffaldus tit. 27, n. 40.

(5) Baruffaldus tit. 10, n. 23.

appendendum. Non expedit igitur, ut vas ansas cum funiculis habeat, quibus per se ipsum collo appenditur; sed ad omne effusionis periculum præcavendum, uti rituale præscribit, vas bursæ seu sacco includendum est, et ita ad infirmos deferendum.

Reliqua hic dicenda vid. n. 155-157, et quæ ibi dicuntur de mixtione sacrorum oleorum, etiam de sacro oleo infirmorum intelligenda sunt.

DE UNCTIONIBUS.

200. Circa unctiones generatim notanda sunt sequentia :

1° Faciendæ sunt pollice, qui ex rubricarum præscripto et juxta universalem Ecclesiæ consuetudinem, semper in sacris unctionibus est adhibendus (1), nisi in casu morbi contagiosi, de quo infra n. 207; ita ut remota necessitatis causa, virgula tuto adhiberi nequeat (2). Pollex oleo non totaliter intingendus est, sed tantum summitas ejus, ne oleum defluat, bene tamen attendendo, ut pollex oleo intingatur, et sensus eodem physice liniantur. Pollex adhibendus est non a parte unguis, sed a parte opposita seu inferiori; unguisque prolixus esse non potest, ne oleum sub eo latere possit.

2° Ad singulam unctionem pollex oleo est intingendus, ne in pollice oleum desideretur, nisi duplex sit organum, quod utrumque absque nova intinctione ungendum est.

3° Quælibet unctio faciendæ est in modum crucis, non autem de necessitate sacramenti, primam lineam ducendo a parte superiori organi, et alteram a sinistra ad dextram respectu inungentis.

4° Ubi sensuum organa gemina sunt, geminæ quoque

(1) Catalanus in rit. Rom. tit. 5, c. 1, § 4, in fine; Lucius Ferraris *Extrema unctio* n. 20.

(2) S. R. C. 9 Maji 1857, n. 5243, 2; 31 Aug. 1872, n. 5517, I, III, IV.

unctiones cum gemino crucis signo sub una forma faciendæ sunt, non necessitate sacramenti sed præcepti tantum, ita ut urgente necessitate, vel si infirmus verti nequeat, unum organum inungere sufficiat.

5° Quæque unctio eodem faciendæ est tempore, quo pronuntiatur forma cum expressione sensus, cujus organum inungitur : et quando organum est duplex, incipitur forma cum unctione organi dextri infirmi, et finitur cum unctione organi sinistri : forma tamen unico recitetur tractu, et unctiones ita fiant, ut unctiones ante formam non incipiantur, et forma non prius absolvatur, quam utrumque organum inunctum sit.

6° Post unamquamque unctionem loca inuncta novo globulo sunt abstergenda a ministro, si sit in sacris ordinibus constitutus, et alias ab ipsomet sacerdote. Si duplex sit sensus, loca tantum post unctiones utriusque et eodem globulo terguntur. Globuli adhibiti separatim in idem vel melius in aliud vas reponendi sunt, ne iidem bis adhibeantur.

7° Si infirmus careat aliquo membro quod inungendum foret, vel illam partem ita tectam et obligatam habeat, ut commode detegi nequeat; pars illi loco propinqua inungenda est eadem verborum forma. Si illo membro vel organo a natiuitate caruerit, unctio tamen suo vel proximo loco faciendæ est; quia licet infirmus externe non peccaverit, per concupiscentiam tamen et desideria illicita circa sensus peccare potuit. Si infirmus abundet sensibus, ungendum est membrum, quo sanus magis usus fuit, vel quod magis in naturali corporis parte collocatum est (1).

8° Unctionum ordo servandus est, sed non de necessitate sacramenti.

9° Juxta rituale *quinque corporis partes præcipue ungi debent, nempe oculi, aures, nares, os et manus : attamen pedes etiam et renes ungenti sunt*; ita ut, ubi rituale est in usu, pedum unctio omitti nequeat, et alia præter expressas in rituali, v. g. ad pectus, etiam fieri non possit.

(1) Baruffaldus tit. 27, n. 116 et seq.

[201. Circa unctiones particulariter notanda sunt sequentia :

1° Oculi inunguntur non in pupilla, sed clausis oculis in superciliis.

2° Aures non in alveolo, sed in media parte auriculæ.

3° Nares super extremitatem summitatis nasi ad evitandam sternutationem, et tantum unica unctione, quia licet stricte loquendo duplex dicatur organum, equidem unica unctione in summitate facta utrumque simul ungitur; deduci id potest ex ritualibus, quæ dum in duplici organo loquuntur, narium mentionem non faciunt (1).

4° Os compressis labiis unica unctione, qua utrumque labium tangitur; si autem infirmus non audiret, vel labia sine incommodo comprimere non posset, ne respiratio intercluderetur, alterutrum labium sive superius sive inferius inungere sufficit.

5° Manus laicorum et clericorum sacerdotibus inferiorum in media palma utriusque manus, sacerdotum autem in exteriori parte ungendæ sunt; tum quia sacerdotum manus in vola ab Episcopo in ordinatione unctæ sunt, et ideo eas ibidem a simplici sacerdote inungi non congruit; tum etiam ut sacerdos, si adhuc sit rationis capax, dignitatem suam advertat, et ad pœnitentiam excitetur (2).

6° Pedes in superiori parte (3), et juxta plures in plantis (4) : Sacra autem R. Congregatio (5) rescripsit quoad hoc nihil esse innovandum; ita ut quisque usum receptum sequi debeat, et si infirmus pedes vertere non valeat, ungantur, ubi commode fieri potest.

7° Lumbi seu renes ungenti sunt in medio dorsi, vel si

(1) Bissus E, n. 244, § 18.

(2) Baruffaldus tit. 27, n. 110 et seq.

(3) Castaldus lib. 2, s. 14, c. 10, n. 7; Baruffaldus tit. 28, n. 84; Billuart; Dens.

(4) S. Alph. de Ligorio lib. 6, n. 711; s. Carolus, Catalanus in rit. tit. 5, c. 2, § 14.

(5) 27 Aug. 1836, n. 4631-4780, 1.

commode fieri nequeat, in alterutra parte (1), ad locum, ubi celebrans cingulo præcingitur. Hæc « unctio in mulieribus, » honestatis gratia, semper omittitur; atque etiam in viris, » quando infirmus commode moveri non potest. Sed sive in » mulieribus, sive in viris, alia corporis pars pro renibus » ungi non debet ». Juxta Baruffaldum (2), hæc unctio etiam in viris ut plurimum prætermittitur, etiamsi, ut ipse testatur, facilis ejus usus sit secluso incommodo, quod non nisi in gravissime laborantibus, occurrere potest. Sacra autem R. Congregatio consulta pro diœcesi, in qua rituale Romanum adoptabatur, declaravit, quod si unctio renum inusitata istic hactenus fuit « patienter se quidem laturam, si singularia » istius diœcesis adjuncta impediunt, quominus illico et uni- » versim ad praxim unctio isthæc deducatur, insimul tamen » ardentissimum votum suum expressit, ut... docentibus » parochis, paulatim et sensim sine sensu disponantur fideles » ad istam quoque specialem unctionem in extremo agone » recipiendam juxta ritualis Romani præscriptiones » (3).

PRÆPARANDA IN CUBICULO INFIRMI.

202. Paranda est, quatenus fieri potest, mensa mappa candida cooperta, in qua sint : 1° effigies Crucifixi, 2° candela cerea, 3° vas cum bombacio, gossipio, aut stuppa seu lino, 4° medulla panis ad detergendos digitos sacerdotis post unctiones, vas cum aqua ad abluendas manus, et linteolum mundum, 5° vas cum aqua benedicta et aspersionario. De his præmonendi sunt, qui curam infirmi agunt; et si prævideantur defutura, per ministrum conferenda sunt.

Uni tantum candela requiritur, quæ ad unctiones faciendas

(1) Castaldus lib. 2, s. 14, c. 10, n. 7.

(2) Tit. 27, n. 108.

(3) 14 Aug. 1858, n. 5271.

accenditur, ut in actu unctionum, licet sit de die, lumen præbeat, ad partes unguendas bene discernendum et tergendum.

Vas cum bombacio proprie esse debet patinula, in qua bombacium distribuitur in tot globulos, quot unctiones pro diverso sensu sunt faciendæ, adeoque in septem, si renes sint unguendi, et in sex tantum, si hi unguendi non sint. Duplex sensus eodem globulo abstergitur (1).

Cubiculum et cubile infirmi mundanda sunt, ut hoc sacramentum, quantum fieri potest, cum munditie ac nitore ministraretur: et partes infirmi inungendæ, valde laudabiliter prius abluuntur, si commode fieri possit, ad s. olei reverentiam.

A QUO ET QUOMODO SACRUM OLEUM AD INFIRMOS
DEFERENDUM EST.

203. 1. Pro delatione s. olei ad infirmum, convenit, ut detur aliquod signum campanæ, distinctum ab eo, quod datur pro viatico, ut advocentur ministri necessarii, vicini et amici comitentur, et omnes fideles excitentur ad orandum pro infirmo (2).

2. Sacrum oleum ad infirmos deferendum est ab ipso sacerdote administraturo hoc sacramentum, nisi deferat viaticum, ut dicetur n. 208. Si tamen sacerdoti, urgente necessitate, tempus non suppetat vel assumendi s. oleum, vel redeundi ad ecclesiam ut afferat; curandum ei est, ne per laicos, sed per aliquem sacerdotem vel saltem ecclesiæ ministrum deferatur (3). Cum autem laici a delatione absolute non excludantur, in necessitatis casu, quo non alius nisi laicus minister habetur, hic s. oleum deferre potest (4), occulte tamen et reverenter.

(1) Baruffaldus tit. 28, n. 11.

(2) Baruffaldus tit. 28, n. 24; Fornici p. 3, c. 14.

(3) Rituale de Baptismo, n. 38.

(4) Gardellinus in decr. 4474-4623, V, not. 2; Catalanus in rit. tit. 2, c. 1, § 40; Cavalieri tom. 4, c. 26, IV; Baruffaldus tit. 27, n. 93 et 94.

3. Sacerdos sacrum oleum ad infirmum deferre nequit superpelliceo et stola indutus, sed illud defert in habitu vulgari et capite cooperto; superpelliceum autem et stolam tantum induit in cubiculo infirmi, oleo super mensam deposito (1).

In administratione autem hujus sacramenti superpelliceo et stola indutus esse debet, et ita quidem necessario, ut s. Alphonsus de Ligorio (2) dicat, certum esse, sacerdotem ministrando extremam unctionem sine superpelliceo et stola, si non urgeat necessitas, graviter peccare. In necessitate tamen dicendum non est, administrationem hujus sacramenti defectu istarum vestium omittendam esse, uti quidam volunt; non enim pro hoc sacramento concurrat eadem reverentiæ ratio sicut pro viatico, neque præsumitur ecclesia ideo fideles velle privare medio adeo utili et necessario: ita ut in necessitate sacerdos sine superpelliceo et stola, vel cum sola stola, hoc sacramentum administrare possit (3). Stola violacei coloris esse debet.

4. Sacerdos vasculum s. olei bursæ inclusum caute deferre debet, ne oleum effundi possit, neminem neque infirmum cum oleo benedicendo. Quod si longius iter peragendum, vel etiam equitandum sit, vel alias adsit periculum effusionis, vas olei sacco vel bursæ inclusum ad collum appendit, ut commodius et securius perferat.

5. Comitantur ministri. Rituale requirit plures, vel saltem unum clericum, qui comitetur ad ministrandum. Minister defert crucem sine hasta, aquam benedictam cum aspersione, rituale, stolam violaceam et superpelliceum in canistro vel alio modo conveniente. Si crux et aqua benedicta apud infirmum parata sint habenda, non est opus, ut conferantur.

(1) S. R. C. 28 Jan. 1606, n. 143-289, et 16 Dec. 1826, n. 4474-4623, V, 2; Baruffaldus tit. 28, n. 43.

(2) Theol. mor. lib. 6, n. 726.

(3) Vid. decr. S. R. C. n. 4474-4623, ad II, 2 et nota; Baruffaldus tit. 28, n. 44; Bissus E, n. 244, § 11; Bened. XIV, Casus conscientiæ, Decemb. 1737.

Crux sine hasta defertur pro commoditate ingrediendi domos et cubicula (1).

6. Omnes in habitu vulgari et cooperto capite procedunt; et licet rituale non præscribat, sicut pro delatione ss. Sacramenti, ut psalmi in via recitentur, oportet tamen, ut decenter et reverenter incedant, et quantum fieri potest, a colloquiis abstineant.

7. Procedendum est sine sonitu campanulæ et sine lumine: nam etsi juxta quædam ritualia (2) lumen seu laterna præferri debeat; rituale tamen Romanum non loquitur de lumine: quinimo decreta S. R. C. (3) consuetudinem s. oleum cum lumine deferendi reprobant, quia hic cultus tantum ss. Sacramento tribuitur, et ne populus in errorem inducatur, adorando s. oleum.

Not. dicta intelligenda esse, si s. viaticum simul non deferatur, ut infra dicitur n. 208, et si tempus permittat; necessitate enim urgente, solus sacerdos ad infirmum accedere potest et debet, et tali incessu, ut ad omne aliud peragendum procedere videatur (4).

ADMINISTRATIO EXTREMÆ UNCTIONIS.

204. 1. Cum perventum fuerit ad locum, ubi jacet infirmus, sacerdos intrans cubiculum, adhuc tenens sacrum oleum, dicit *Pax huic domui*

Deinde deponit sacrum oleum, extra bursam vel in eadem relictum usque ad unctiones, super mensam.

Deposito oleo, superpelliceum et stolam violaceam induit. Minister vel ministri similiter superpelliceum assumunt.

Postea ad infirmum accedit cum cruce, eamque ei pie

(1) Baruffaldus tit. 28, n. 32.

(2) Catalanus in rit. tit. 5, c. 2, § 2, n. 9 et 10, § 4, n. 3.

(3) 28 Jan. 1606, n. 143-239, et 16 Dec. 1826, n. 4474-4623, dub. V, 2.

(4) Baruffaldus tit. 28, n. 26.

deosculandam porrigit. Hæc crucis oblatio non crude fieri debet, sed sacerdos, etiamsi rituale non exprimat, brevibus verbis fiduciam infirmi excitare potest, dicendo v. g. ecce crucem Domini, osculare eam, confide infinitis meritis ejus, hæc tibi per sacramenta applicantur, etc.

2. Aspergit infirmum aqua benedicta in modum crucis, scilicet: 1° in medio, 2° a sinistris respectu sacerdotis, et 3° a dextris; deinde circumstantes et cubiculum per circuitum, dicens antiphonam *Asperges me, Domine, hyssopo, et mundabor: lavabis me, et super nivem dealbabor*. Hæc sola antiphona dicenda est sine versu *Miserere*, quia rituale solam antiphonam dicendam præscribit.

3. *Quod si ægrotus voluerit confiteri, audiat illum, et absolvat*. Si ægrotus confessus non fuerit, vel etiamsi confessus fuerit, modo adhuc confiteri voluerit, sacerdos illum prius audire et absolvere debet; et licet confessionem non petat, sacerdos tamen pro qualitate personæ propius ad eum accedere, eumque secreto interrogare potest, an non aliquid ei adhuc confitendum occurrat; ad quod si infirmus affirmet, eum audire et absolvere debet.

4. *Deinde piis verbis infirmum consoletur, et de hujus sacramenti vi atque efficacia, si tempus ferat, breviter admoneat; et quantum opus est, ejus animam confirmet, et in spem erigat vitæ æternæ*. Hoc etiam loco cæremonias explicare potest, et præcipue infirmum excitare ad actus fidei, spei, charitatis, et præsertim contritionis, ut per hoc sacramentum peccatorum remissionem consequatur.

Sacerdos hanc adhortationem consulto quidem lingua vulgari conscribet, ut illam decore et fructuose proponere possit. Notandum tamen est, eam faciendam esse paucis verbis, cum suavitate et opportunitate, ne ægro molestiam sed levamen afferat, illamque qualitati et conditioni personæ accommodandam esse: si infirmus sit timoratus, pauca et gravia adhibenda sunt verba; si fuerit peccator aut liberioris vitæ, suavia, ne deterreatur, et in desperationem inducatur, nisi forte vixerit in damnabili securitate, quo casu efficaciter excitandus est, sed ita tamen ut periculum desperationis

præcaveatur. Unde non semper eadem, sed varia dicenda sunt, prout bonus paterfamilias profert de thesauro suo nova et vetera.

5. Postea sacerdos dicit *Adjutorium nostrum* cum tribus sequentibus orationibus, quas recitat mediocri et devota voce. Interim stat capite aperto, et aliquantulum conversus ad infirmum et ad Crucifixum super mensa positum; crucesque signatas dextra format ante se seu versus infirmum.

Hæ orationes juxta rituale, si tempus non patiat, ex parte vel in totum omitti possunt.

6. *Tum de more facta confessione generali, latino vel vulgari sermone, sacerdos dicat Misereatur.*

Sive infirmus ante administrationem hujus sacramenti immediate confiteatur, sive non; dicit tamen confessionem generalem *Confiteor Deo omnipotenti*, latino vel vulgari sermone, prout rituale permittit, sicut hæc etiam semper dicitur ante communionem, licet communicantes immediate sint confessi. Si infirmus non valeat, ejus loco dicit minister, et alias ipse sacerdos. Deinde sacerdos addit: *Misereatur tui et Indulgentiam... peccatorum tuorum* (signando infirmum), in singulari numero (1).

7. *Antequam sacerdos incipiat ungere infirmum, moneat adstantes, ut pro illo orent, et ubi commodum fuerit, pro loco et tempore, et adstantium numero vel qualitate, recitent septem psalmos pœnitentiales cum litanis, vel alias preces dum ipse Unctionis Sacramentum administrat.*

8. Admonitis adstantibus, et recitatis *Misereatur et Indulgentiam*, sacerdos mox dicit *In nomine Patris*, etc. dextra extensa infirmum ter benedicens (2).

9. Deinde sacerdos vasculum s. olei accipit, illud aperit, et manu sinistra tenet, convenienter purificatorio involutum ad evitandam effusionem. Minister tenet librum, candelam accensam et patinulam cum globulis: si plures adsint, unus

(1) Rit. Rom. editionis Cameræ Apost. 1615. Vid. n. 191, ad 5.

(2) Baruffaldus tit. 28, n. 61.

tenet librum, secundus candelam et tertius patinulam: si adsit clericus, hic etiam vasculum s. olei tenere potest, ita ut sacerdos nihil in manibus habeat.

Intincto pollice in oleo sancto, in modum crucis ungit infirmum, servando supra notata n. 200 et 201, et incipiendo ab oculis, quia oculi sunt sensuum custodes et animæ fenestræ.

Minister, si est in sacris, vel ipsemet sacerdos, post quamlibet unctionem, tergit loca inuncta novo globulo.

10. Unctionibus factis et abstersis, sacerdos vasculum sacri olei super mensam reponit; pollicem fricat cum medulla panis, manus lavat, et manutergio abstergit. Deinde vasculum claudit, et reliquas preces absolvit. Si infirmus ad mortem acceleret, tunc deposito vasculo, prius preces absolvit, cavendo ne pollice aliquid tangat, iisque absolutis lavat manus.

11. Preces et orationes sequentes recitantur stando, et si sit femina, in genere feminino, ut liquet ex secunda oratione, in qua nomen infirmi exprimendum est.

12. Orationibus recitatis, sacerdos pro personæ qualitate, salutaria monita breviter præbere potest, quibus infirmum ad moriendum in Domino confirmat, et ad fugandas dæmonis tentationes roborat; hortatur ad gratiarum actionem, ad patientiam exemplo Christi crucifixi et sanctorum, ad resignationem cum Christo in horto; in spem erigit proponendo Dei bonitatem et misericordiam, mortem et merita Christi, gloriam cœlestem, etc. excitat ad orandum, et invocandum B. Mariam Virginem, angelum custodem, patronos, etc.

13. Sacerdos apud infirmum aquam benedictam et crucem, si non habeantur, relinquere debet, ut aqua benedicta infirmus sæpius utatur et aspergatur, et crucem in loco eminentiori collocatam frequenter aspiciat, pro sua devotione osculetur et amplectatur. In defectu aquæ benedictæ, eandem apud infirmum benedicere potest.

14. Si post ministrata extrema sacramenta, mors imminet; priusquam sacerdos discedat, animæ commendationem facere debet; si autem mors proxime non immineat hæc ad